

УДК 338.27

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Л. Р. Самедова

студентка 3 курсу, група ОА-31, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент Ю. В. Вашай

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Статтю присвячено огляду поняття інформаційної безпеки, дослідженню різних поглядів сучасних науковців щодо трактування поняття. Здійснено узагальнення визначень з різних джерел, які містяться у наукових дослідженнях і нормативно-правових документах.

Ключові слова: інформаційна безпека, інформаційний простір, інформація.

Статья посвящена обзору понятия информационной безопасности, исследованию различных взглядов современных ученых относительно трактовки понятия. Осуществлено обобщение определений из различных источников, которые содержатся в научных исследованиях и нормативно-правовых документах.

Ключевые слова: информационная безопасность, информационное пространство, информация.

The article is devoted to the review of the notion of information security, the study of the different views of modern scholars on the interpretation of the concept. The generalization of definitions from different sources, which are contained in scientific researches and normative-legal documents, is carried out.

Keywords: information security, information space, information.

Значення інформації в сучасних умовах складно переоцінити. Суттєвий прогрес і поширення інформаційних технологій, глобальний характер систем масової комунікації призвели до утворення глобального інформаційного простору, який змушує світову спільноту, кожна державу швидко орієнтуватися та адаптуватися у сучасному інформаційному середовищі.

Інформаційна безпека є однією із суттєвих складових частин національної безпеки країни, її забезпечення завдяки послідовній реалізації грамотно сформульованої національної інформаційної стратегії значно сприяло б досягненню успіху при вирішенні завдань у політичній, соціальній, економічній та інших сферах державної діяльності. Тобто з розвитком і поширенням інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери життєдіяльності надзвичайної значимості набувають питання забезпечення інформаційної безпеки, визнаної в нашій країні однією з найважливіших складових національної безпеки, як багаторівневої проблеми державної інформаційної політики.

Питанням інформаційної безпеки присвячено наукові праці вітчизняних вчених, таких як Богуш В. [1], Бондаренко В., Литвиненко О., Гридчук Г. С., Гуцу С. Ф. [2], Камлик М. І., Ліпкан В. А., Максименко Ю. Є. [7], Нехай В. А., Нехай В. В., Сороківська О. А., Фурашев В. М. [8], Цимбалюк В. С. [9], а також законодавство України, що стосується інформаційної безпеки.

В той же час, проблема інформаційної безпеки держави залишається недостатньо

дослідженою. Це пов'язано, зокрема, з відсутністю цілеспрямованого підходу до вивчення проблеми в цілому у тих учених, які розглядали роль інформації в діяльності держави. Тому питання ідентифікації поняття інформаційної безпеки в сучасних економічних умовах є актуальним і потребує вивчення.

Мета статті полягає у аналізі поняття інформаційної безпеки з метою його ідентифікації в сучасних економічних умовах.

За сучасних умов інформаційна складова набуває дедалі більшого значення і стає одним із найважливіших самостійних елементів забезпечення національної безпеки держави. Водночас інформаційна безпека є невід'ємною складовою кожної зі сфер національної безпеки (економічної, політичної, соціокультурної, екологічної).

Зміст поняття «інформаційна безпека» розкривається у практичній діяльності, наукових дослідженнях, а також нормативно-правових документах.

У розділі 1 статті 17 Конституції України зазначено: «Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу» [6]. Забезпечення інформаційної та економічної безпеки, нарівні із захистом суверенітету і територіальної цілісності України, відноситься Основним Законом України до найважливіших функцій держави.

У ст. 34 Конституції України розглядається право громадян України на інформацію, забезпечення інформаційних процесів [6]. Держава для забезпечення інформаційної безпеки України може вживати наступні нормативно-правові заходи: посилення державного контролю за додержанням вимог інформаційної безпеки в системах збирання, обробки, зберігання і передачі статистичної, фінансової, біржової, податкової та митної інформації; гармонізація законодавства України з питань інформаційної безпеки в економічній сфері з міжнародними нормами і стандартами.

Також окремі аспекти інформаційної безпеки знайшли відображення в законах «Про доступ до публічної інформації» [3], «Про основи національної безпеки України» [5], «Про національну програму інформатизації» [4]. У Законі «Про основи національної безпеки України» дано офіційну оцінку значущості й системної сутності інформаційної безпеки як невід'ємної складової національної безпеки України [5].

Проте щодо визначення поняття «інформаційна безпека» на сьогодні відсутні цілісний підхід і єдина думка щодо її визначення серед дослідників.

Так, В. Цимбалюк характеризує інформаційну безпеку як стан інформації, в якому забезпечується збереження визначених політикою безпеки властивостей інформації [9, С. 3].

В. Фурашев вважає, що інформаційна безпека – це вид суспільних інформаційних правовідносин щодо створення, підтримки, охорони та захисту бажаних для людини, суспільства і держави безпечних умов життєдіяльності [8, С. 48].

С. Гуцу пропонує розглядати інформаційну безпеку як стан захищеності потреб в інформації особи, суспільства й держави, при якому забезпечується їхнє існування та прогресивний розвиток незалежно від наявності внутрішніх і зовнішніх інформаційних загроз [2, С. 35].

Згідно визначення, яке надає Богуш В., інформаційна безпека – це стан захищеності інформаційного середовища суспільства, який забезпечує його формування, використання і розвиток в інтересах громадян, організацій, держави [1, С. 54].

В юридичній енциклопедії наведене наступне визначення: «Інформаційна безпека означає: законодавче формування державної інформаційної політики; гарантування свободи інформаційної діяльності та права доступу до інформації у національному інформаційному просторі України; створення і впровадження безпечних інформаційних технологій; охорону державної таємниці, а також інформації з обмеженим доступом; захист національного інформаційного простору України від розповсюдження спотвореної або забороненої для

поширення інформаційної продукції» [10, С. 714].

Відповідно в умовах сучасної глобалізації суспільства і розвитку ринкових відносин істотно посилюється значення інформаційної безпеки для економічної безпеки держави, тобто для забезпечення такого стану економіки в державі, при якому забезпечується досить високе і стійке економічне зростання; ефективне задоволення економічних потреб; контроль держави за рухом і використанням національних ресурсів; захист економічних інтересів країни на національному і міжнародному рівнях.

Отже, інформаційна безпека відіграє важливу роль у забезпеченні інтересів будь-якої держави. Створення розвиненого і захищеного інформаційного середовища є неодмінною умовою розвитку суспільства та держави. Останнім часом в світі відбуваються якісні зміни у процесах управління, зумовлені інтенсивним впровадженням сучасних інформаційних технологій. Разом з цим посилюється небезпека несанкціонованого втручання в роботу інформаційних систем, а вагомість наслідків такого втручання дуже сильно зростає.

Інформаційна безпека є однією із складових стійкого розвитку всієї держави, а процес забезпечення інформаційної безпеки необхідно розуміти як: «...одне з глобальних і пріоритетних завдань органів державного управління, вирішенню якого мають бути підпорядковані політична, економічна, воєнна, культурна та інші види діяльності системи державного управління» [7, С. 6]. Завдання інформаційної безпеки полягає в створенні системи протидії інформаційним загрозам та захисті власного інформаційного простору, інформаційної інфраструктури, інформаційних ресурсів держави.

Підсумовуючи, можна сказати, що інформаційна безпека є державним завданням, що полягає у відсутності загроз, які суб'єктивно сприймаються окремими особами і групами. Інформаційна безпека має одне з першочергових значень для соціально-економічного розвитку держави, а в сучасних економічних умовах є важливою складовою забезпечення національної безпеки держави. Завдання інформаційної безпеки полягає в створенні системи протидії інформаційним загрозам та захисті власного інформаційного простору, інформаційної інфраструктури, інформаційних ресурсів держави.

Під інформаційною безпекою підприємства зазвичай розуміють стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання погрозам і забезпеченню стабільного функціонування компанії. Отже, інформаційна безпека є механізмом для забезпечення життєдіяльності підприємства в конкурентному середовищі. Проте, у сучасних умовах господарювання, коли інформаційні технології набувають глобального характеру, інформаційна безпека також є невід'ємним складником системи економічної безпеки господарюючого суб'єкта й економічної безпеки держави загалом.

Список використаних джерел:

1. Богуш В. Інформаційна безпека держави / В. Богуш, О. Юдін; [гол. ред. Ю. О. Шпак]. – К. : МК-Прес, 2005. – 432 с.
2. Гуцу С. Ф. Правові основи інформаційної діяльності: навчальний посібник / С. Ф. Гуцу. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2009. – 48 с.
3. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua
4. Про концепцію національної програми інформатизації: закон України від 4 лютого 1998 року № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 182.
5. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 року № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – С. 351.
6. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>
7. Ліпкан В. А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції [навч. посібник] / В. А. Ліпкан, Ю. С. Максименко, В. М. Желіховський. – К. : КНТ, 2006. – 280 с.
8. Фурашев В. М. Питання законодавчого визначення понятійно-категорійного апарату у сфері інформаційної безпеки / В. М. Фурашев // Інформація і право: науковий журнал. – К. : НДЦП НАПрН України, 2012. – № 1(4). – С. 46–56.
9. Цимбалюк В. С. Окремі питання щодо визначення категорії «інформаційна безпека» у нормативно-правовому аспекті / В. С. Цимбалюк // Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні. – 2004. – № 8. – С. 30–33.
10. Юридична енциклопедія: в 6 т. / [редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 1998. – 1999. – Т. 2. – С. 714.